

יזל מים מדליו

יזל מים מדליו וזרעו במים רבים: (במדבר כד ז).¹

אבן עזרא במדבר פרק כד – מים לשון יחיד

יזל מים - הנה מים לשון יחיד, כמו מי נדה לא זורק עליו (במדבר יט ג).²

מסכת נדרים דף פא עמוד א – הדליים שנושאים את המים

שלחו מתם³: היזהרו בערבוביתא,⁴ היזהרו בחבורה,⁵ היזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה, שנאמר: "יזל מים מדליו" - שמהן תצא תורה.⁶ ומפני מה אין מצויין תלמידי חכמים לצאת תלמידי חכמים מבניהן?⁷ אמר רב יוסף: שלא יאמרו תורה ירושה היא להם.⁸ רב ששת בריה דרב אידי אומר: כדי שלא יתגדרו על הצבור. מר זוטרא אומר: מפני שהן מתגברין על הצבור. רב אשי אומר: משום דקרו לאינשי חמרי.⁹ רבינא אומר: שאין מברכין בתורה תחילה.¹⁰

¹ הפסוק: "יזל מים מדליו וזרעו במים רבים", בו נבקש להתמקד (כמתבקש ממחלקי המים) שייך לפתיחה של ברכת בלעם השלישית והמסיימת: "מה טבו אהליך יעקב משכנתך ישראל: פנחלים נטיו פגנת עלי נהר פאהלים נטע ה' פארוזים עלי מים: יזל מים מדליו וזרעו במים רבים וירם מאנג מלכו ותנשא מלכתו". על מה טובו אהליך יעקב כבר דרשנו בפרשה זו בשנה האחרת, נשארו לנו נחלים נוסים, גינות עלי נהר, אהלים (עץ בושם, aloe) שנטעו בידי הבורא וארוזים עלי מים. מים רבים חיים ונוזלים סביב אהלי יעקב ומשכנות ישראל.

² אבן עזרא מתעבב על לשון יחיד "יזל" ולא "ויזלו מים" כבירמיהו ט ז, תהלים קמז יח, ובאיוב יד יא: "אזלו מים". מקור נוסף למים בלשון יחיד הוא בספר ויקרא יא לד: "מכל האכל אשר יאכל עלי מים" וכן גם בפסוק לח שם: "וכי יותן מים על זרע". והשכיח הוא אכן בלשון רבים, כמקובל בימינו, ונמצא במקומות כגון שמות טו ח: "וברוח אפך נערמו מים", במדבר יט ז: "מים חיים אל כלי" ("באר מים חיים", כבר בבראשית כו יט), במדבר כ יא: "ויצאו מים רבים", מלכים ב ג כ: "והנה מים באים", ישעיהו כח ב: "כזרם מים כבירים שוטפים" ועוד. עם זאת, במקרים רבים במקרא מוזכרים (מוזכר) מים בלשון סתמית שאין לדעת ממנה אם היא ברבים או ביחיד, כגון בראשית כו לב: "ויאמרו לו מצאנו מים", בראשית לו כד: "והבור ריק אין בו מים", בראשית פרק ז ו: "והמבול היה מים על הארץ" ועוד.

³ משם, מארץ ישראל לבבל, שלחו שלוש אזהרות או עצות טובות.

⁴ מילה שמקורה לא ברור (ראו פירוש שטיינזלץ על הדף) שמשמעותה לכלוך או זוהמה, בפרט כאלה שמתערבבים עם השיער או הגבירה. ראו כל הסוגיה שם בענייני כביסה ורחיצה ומעין שאינו מספיק לשני ישובים: "מעין של בני העיר, חיהן וחיי אחרים - חיהן קודמין לחיי אחרים. בהמתם ובהמת אחרים - בהמתם קודמת לבהמת אחרים. כביסתן וכביסת אחרים - כביסתן קודמת לכביסת אחרים. חיי אחרים וכביסתן - חיי אחרים קודמין לכביסתן". ושיטת ר' יוסי שם שכביסתן קודמת לחיי אחרים בגלל הערבוביתא. עד כדי כך! ראו בהמשך הסוגיה שם, שרב יהודה לא בא לבית מדרשו של ר' יוסי משום שלא הסכים עם שיטתו שכביסתם של בני העיר הקרובה למעין (הראשונה) עדיפה על פני חיותם של בני העיר הרחוקה (השנייה).

⁵ ללמוד בחבורה, בבית המדרש, ולא ביחידות.

⁶ ראו פירוש תורה תמימה במדבר פרק כד הערה טו שהביא בשם רבנו ניסים והוסיף נופך משלו: "פירש הר"ן: מפני שאין להם עסק אחר, ועוד שדעתם שפלה עליהם, ע"ל". וגם יש לפרש מפני שבני עשירים עסוקים בתענוגים ותפנוקים, ודרכה של תורה להתקיים באורח חיים מצומצמת, כמו שכתוב באבות פרק ה: כך דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה וכו', ובעיקר הדרשה מלשון מים סמך על מה שכתוב: אין מים אלא תורה (בבא קמא פ"ב א') והיא דרשה רמזית ואסמכתית". ולהלן נראה שיש גם תורה בעשירים.

⁷ בהיסטוריה של לימוד תורה יש אמנם כמה שושלות ידועות של תלמידי חכמים ומנהיגי קהילה, החל משושלת הנשיאים (צאצאי הלל), דרך נכדיו של רש"י, ר' אברהם בנו של הרמב"ם, שושלת חכם צבי, משפחת סופר בהונגריה ועד בריסק-סולובייצ'יק בליטא. אבל ככלל, נראה שקביעה זו נכונה ברוב המקרים. מעניין מה יגידו ההיסטוריונים.

⁸ ראו דברינו מורשה קהילת יעקב בפרשת וזאת הברכה ושם הבאנו מדרשים בכל גווני הירושות והמורשות: בשבח בנים של חכמים ממשיכי מסורת אבות העוסקים בתורה, בכבוד לתלמיד חכם שפרש שיכול תמיד לחזור לתורה ובשבח בני עניים שמהם תצא תורה כפי שכבר ראינו. ראו מדרש תנאים לדברים פרק לג: "מורשה - אפילו יחיד שבישראל שלמד דברי תורה ופירש למקומות אחרים, אינו בוש שיחזור, שכן הוא אומר: לירושת אבותי אני חוזר. מושלו משל למה הדבר דומה? לבן מלכים שהלך למדינת הים אפילו לאחר מאה שנה אינו בוש שיחזור, שכן הוא אומר: למלכות אבותי אני חוזר ... דבר אחר: מורשה ולא ירושה, שלא יאמר בן עם הארץ הואיל ואין אבי תלמיד חכמים מה אני מועיל אם אלמד תורה? אלא יזל מים מדליו (במדבר כד ז) - מן הדלים שב".

⁹ השוו עם דברי משה: "שמעו נא המורים" שהמדרש מתרגם עפ"י יונית למורוס היינו שוטים (במדבר רבה ט ט). ורבי עקיבא בגמרא פסחים מט ע"ב מלמדנו גם מה חושבים עמי הארצות על תלמידי החכמים: "כשהייתי עם הארץ אמרתי: מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כאמור". ועוד נראה להלן את ר' עקיבא שחווה את שני צדי המתרת.

¹⁰ מאזרה או עצה לפקוח עין על בני עניים שמהם יכולים לצאת גדולי תורה ובהם עתידה של התחדשות התורה ולימודה, באנו כמעט לפסילה ממש של תלמידי חכמים בני תלמידי חכמים שבהדרגה מתנשאים על הציבור, מזלזלים בקהל (קוראים להם חמורים) וסופם שאף אינם מקפידים לברך את ברכות התורה (שהרי הם עוסקים בה יומם ולילה והיא "שלהם", קידושין לב ע"א). ראו פירוש בית הבחירה למאירי על גמרא זו: "לעולם יהא החכם זרזי ללמד בחבורה ובישיבה כדי להשפיע מטובתו לאחרים. וכן התלמיד ישתדל כמה שיוכל לטרוח בתלמוד תורה, ואל יתיאש מצד שרואה אבותיו עניים ושאינם מוכנים להוציא בהם כמה שצריך לתלמוד תורה, או שרואה אבותיו עמי הארץ. שהתורה מוכנת לכל אדם, ובלבד שיטרח בתלמודה הרבה. דרך הערה אמרו: היזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה, שנאמר: יזל מים מדליו - אל תקרי מדליו אלא מדליו, רוצה לומר: מדלים ועניים שבהם. ובמקום אחר

מדרש תהלים (בובר) מזמור ה – עניות ועיסוק בתורה¹¹

"למנצח אל הנחילות". זהו שאמר הכתוב: "להנחיל אוהבי יש" (משלי ח כא) - אמר ר' חנין בר אדא: התורה אמרה: "אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד" (משלי ג טז), ובני עניים עוסקים בתורה מתוך עניותם! הריני מנחלים ש"י עולמות, שנאמר: "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא" (שם ח כא).¹² ולמה הם עניים בעולם הזה? כדי שלא יעסקו בדברים בטלים וישכחו את התורה, שחייב לבטל סחורתו ולעסוק בתורה, שהתורה קודמת לכל, שנאמר: "ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז" (משלי ח כב).¹³

אבות דרבי נתן נוסח א פרק ו – ר' עקיבא כדגם

עתיד רבי עקיבא לחייב את כל העניים בדין. שאם אומרים להם: מפני מה לא למדתם תורה? והם אומרים: מפני שעניים היינו. אומרים להם: והלא רבי עקיבא עני ביותר ומדולדל היה!¹⁴

סנהדרין דף קה עמוד ב – מים כסמל לשלטון¹⁵

אמר רבי יוחנן: מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו. ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות – "מה טובו אוהליך יעקב". לא תשרה שכונה עליהם – "ומשכנותיך ישראל". לא תהא מלכותן נמשכת – "כנחלים נטיו". לא יהא להם זיתים וכרמים – "כגנות עלי נהר". לא יהא ריחן נודף – "כאהלים נטע ה"י". לא יהיו להם מלכים בעלי קומה – "כארזים עלי מים", לא יהיה להם מלך בן מלך – "יזל מים מדליו", לא תהא מלכותן שולטת באומות – "וזרעו במים רבים", לא תהא עזה מלכותן – "וירס מאגג מלכו", לא תהא אימת מלכותן – "ותנשא מלכותו".¹⁶

אמרו: היזהרו בבני עמי הארץ שמהם תצא תורה. ודרך צחות אמרו כאן: מפני מה אין תלמידי חכמים מצויים להוציא מבניהם תלמידי חכמים? שלא יאמרו ירושה היא לנו. ויש אומרים שהוא דרך עונש מפני שמתגדלין בה על הצבור שלא לשם שמים, או מפני שרגילין לקרות לבני אדם חמורים ועמי הארץ. ויש אומרים מפני שמקילין בכבוד תורה שלא לברך את השם שנתנה להם בתחילת קריאתם. וכמו שאמרו שצריך לברך תחילה בין למקרא בין למשנה בין למדרש כמו שביארנו בברכות. מה היא לשון "דרך הערה" ו"דרך צחות" של המאירי? מי יאיר עינינו?

¹¹ נסטה רגע מהנושא הראשי ונראה מספר מדרשים בנושא של עניים או עניות ותורה. האם השילוב של דלות אמצעים ועיסוק בתורה הוא מצב רצוי, השלמה בדיעבד, או מתן הזדמנות לכל?

¹² עד כאן הסבר "בדיעבד" ומעין התנצלות מדוע לא מתקיים לנגד עינינו הפסוק במשלי אשר מבטיח עושר וכבוד לעוסקים בתורה. "תורה וגדולה במקום אחד". מכאן ואילך, מתהפכת הדרשה מבדיעבד לכתחילה ומהתנצלות לאידיאל.

¹³ ראו גם ויקרא רבה פרשה לד: "ועניים מרודים תביא בית - אלו תלמידי חכמים שנכנסים לבתי עם הארץ ומרוויים אותם מדברי תורה. לכן נאמר: ועניים מרודים תביא בית". עניות ולימוד תורה הולכים ביחד, אם כמציאות (והשלמה) ואם כאידיאל (סובלימציה?) שרק מי שאין לו "דאגות עושר" יכול להתפנות ללימוד תורה (ראו הערה 6 לעיל). ומי שזכה בעושר ונכסים, יכבד את תלמידי החכמים העניים ויתכבד בהם. (נראה ש"עם הארץ" כאן הוא במובן של מי שעניינו בדרך ארץ ובסחורה). ביד אחת ירווה מתורתם הרוחנית ויעריכנה וביד השנייה לא ישכח לרוות את צימאונם ולהשקית את רעבונם המוחשיים. בכל מקרה, יש לכבד את תלמידי החכמים העניים ולא לזלזל בהם, כפי שמבאר מדרש תנחומא פרשת ויקהל סימן ז: "ויצפהו זהב טהור מבית ומחוץ ואח"כ ויעש לו זר זהב סביב. מכאן שיהא תלמיד חכם תוכו כבדו, שנאמר מבית ומחוץ תצפנו. א"ל: אע"פ שהעץ נתון באמצע, הוי נוהג בו כבוד. למה? שהתורה נתונה בו. ואף הלוחות כן, אע"פ שנשתברו, הוי נוהג בהם כבוד, שנאמר: ושמתם בארון - לוחות ושברי לוחות מונחין בו. ושמתם בארון, כלומר, אע"פ שאתה רואה את בני תורה עניים ומדולדלים, הוי נוהג בהם כבוד שהתורה נתונה לתוכו". ואגב מחדש לנו מדרש זה פירוש חדש לאמירה: "דרך ארץ קדמה לתורה" (על בסיס ויקרא רבה ט ג). דרך ארץ במובן של העיסוק בעשייה כלכלית קודמת ללימוד תורה ומקיימת אותו.

¹⁴ אנחנו עדיין בעסקי עניות ותורה (הדלי נוזל), אך הפעם מזווית אחרת. עניות יכולה גם להרחיק את האדם מהתורה. דאגות הקיום והמלחמה לפרנסה מרחיקות את האדם מלימוד תורה לא פחות מ"דאגת העשירים". ושלא כהערה 6 לעיל. רבי עקיבא חווה על בשרו גם את העניות וגם את העשירות ובשניהם למד תורה ולפיכך הוא דמות מופתית המחייבת את כולם ללמוד תורה, בכל מצב. ראו אבות דרבי נתן נוסח ב פרק יב: "אומרים לו לאדם: מפני מה לא למדת תורה בעולם הזה? אומר: שהייתי עני - אף ר' עקיבא עני היה. - שהייתי עשיר - אף ר' עקיבא עשיר היה. - שהייתי מטופל - אף ר' עקיבא מטופל היה. שמא לא זכו לך אבותיך? אף ר' עקיבא לא זכו לו אבותיו. מכאן אמרו חכמים: עתיד רבי עקיבא לבייש הרבה למי שלא למד תורה בעולם הזה". ראו גם בגמרא יומא לה ע"ב מי מחייב את העשירים ומי את העניים. ונסיים עניין זה של בני עניים ותורה באמרה המושאלת: "הכל אצל ספר תורה עניים הן" (בבא בתרא מג ע"א, המשמעות המקורית היא שכתבת ספר תורה עולה ממון רב ונוגעת להתיינות על בעלות הספר).

¹⁵ נחזור לפרשת השבוע ולדרשות על הפסוק שבחרנו. מקור חשוב לדרשות על פרשת בלעם הוא הגמרא בפרק חלק (פרק אחד עשר במסכת סנהדרין) הדין באלה שיש להם חלק לעולם הבא (כל ישראל) ובאלה שאין להם חלק לעולם הבא ובכללם בלעם.

¹⁶ הרי לנו תיאור מדויק של הקללות שבלעם רצה לקלל את ישראל. כולם על הפסוקים הפותחים את ברכתו (קללתו) השלישית והאחרונה. לא ברור איך ידעו חז"ל מה רצה בלעם לומר ועכ"פ לא המשיכו לדרוש את קללותיו מעבר לפסוקים אלה. לנו די בכך שלמדנו שההפך מ"זל מים מדליו" הוא שלא יהיה להם מלך בן מלך. שלא תימשך מלכותם. בלשונונו היום, שלא תהיה להם יציבות שלטונית. כנראה שמים הם לא רק סמל לתורה, אלא גם לכלכלה, סדרי חברה ומדינה המאפשרים להקים עולה של תורה לצדם. ראו סיום המדרש שם: "אמר רבי אבא בר כהנא: כולם חזרו לקללה, חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. שנאמר: ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלהיך (דברים כג ו) - קללה ולא קללות". וכאמור, כבר הרחבנו לדון במדרש זה בדברינו [מה טובו אהליך יעקב](#) בפרשה זו בשנה האחרת.

מסכת תענית דף כ עמוד א – כקנה ולא כארזים עלי מים¹⁷

"והכה ה' את ישראל כאשר ינוד הקנה במים" (מלכים א יד טו), אמר רב יהודה אמר רב: לברכה. דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאי דכתיב: "נאמנים פצעי אוהב ונעדרות נשיקות שונא" (משלי כו ו) - טובה קללה שקילל אחיה השילוני את ישראל, יותר מברכה שברכן בלעם הרשע.¹⁸ אחיה השילוני קלל בקנה, אמר להם לישראל: "והכה ה' את ישראל כאשר ינוד הקנה", מה קנה זה עומד במקום מים וגזעו מחליף ושרשיו מרובין, ואפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו - אין מזיזות אותו ממקומו, אלא הולך ובא עמהן. דממו הרוחות - עמד הקנה במקומו. אבל בלעם הרשע בירכן בארז, שנאמר: "כארזים עלי מים", מה ארז זה אינו עומד במקום מים, ואין גזעו מחליף, ואין שורשיו מרובין, אפילו כל הרוחות שבעולם נושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו, כיון שנשבה בו רוח דרומית - עוקרתו והופכתו על פניו. ולא עוד אלא שזכה קנה ליטול הימנו קולמוס לכתוב בו ספר תורה נביאים וכתובים.¹⁹

אליהו רבה (איש שלום) פרשה יט – זרעו במים רבים

"מה טובו אוהליך יעקב וגוי" (במדבר כד ה) - וכי מה טיבן של נחלים אצל בתי מדרשות? אלא מה נחלים יורדין בני אדם לתוכן כשהן טמאין וטובלין ועוליין מתוכן כשהן טהורין, כך בתי מדרשות, בני אדם נכנסין לתוכן כשהן מלאין עונות, ויוצאין מתוכן כשהן טהורין, לכך נאמר: "מה טובו אוהליך יעקב".

"כנחלים נטיו כגנות עלי נהר" (שם שם ו) - אילו מלמדי תינוקות שבישראל, שמוציאין מליבם חכמה ובינה דיעה והשכל ומלמדין לעשות רצון אביהם שבשמים, לכך נאמר: "כגנות עלי נהר". דבר אחר: אילו חכמים ונבונים שבישראל שעסוקין בתורה בכל יום תמיד, ועליהן הוא אומר: "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני" (שיר השירים ח ג). אילו אמר הכתוב "ישראל", הייתי אומר: כל ישראל.²⁰ אלא אמר הכתוב "חברים מקשיבים", אפילו שנים אפילו שלשה ועוסקין בתורה בכל יום תמיד, עליהם הוא אומר: "חברים מקשיבים לקולך השמיעני", לכך נאמר: "כגנות עלי נהר".

"כאהלים נטע ה' " (שם) - אילו בתי מדרשות. דבר אחר: אל תיקרי כאהלים אלא כאוהלים, משלו משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שעשה סעודה לכל גדולי מלכות שעוברין עליו.

"כארזים עלי מים" (שם) - אילו גסי הרוח שבישראל, שבשביל גסי הרוח שבישראל שיש בהן דברי תורה, על אחת כמה וכמה המזלזלין עצמן בדברי תורה, שנאמר: "יזל מים מדליו".²¹ "זרעו במים רבים" - אילו בעלי

¹⁷ מדרש זה נמצא גם בהמשך הגמרא בסנהדרין הנ"ל וניתן על כן לקרוא את שני המדרשים ברצף. אך אנחנו העדפנו את המקור "העצמאי" במסכת תענית. שם מובאת הדרשה כדוגמא נוספת לשיטתו של רב יהודה לדרוש כל דבר לטובה (בעקבות דיון הגמרא על עצירת גשמים שהיא ודאי שלא לברכה). ראו דברי הגמרא שם: "היתה ירושלים לנדה ביניהם, אמר רב יהודה אמר רב: לברכה. כנדה, מה נדה יש לה היתר - אף ירושלים יש לה תקנה. היתה כאלמנה, אמר רב יהודה: לברכה, כאלמנה - ולא אלמנה ממש, אלא כאשה שהלך בעלה למדינת הים, ודעתו לחזור עליה..." וההמשך הוא קטע הגמרא שמובא למעלה.

¹⁸ ראו השוואה דומה עם משה בדברים רבה (ליברמן) פרשת דברים: "נאמנים פצעי אוהב ונעדרות נשיקות שונא - נאמנים פצעי אוהב - אלו תוכחות פיו של משה רבינו עליו השלום (מרע"ה). ונעדרות נשיקות שונא - ששפך להם בלעם ברכות כעתר סוריסטון, שהיה שונא, הוי: ונעדרות נשיקות שונא" - דברינו **תוכחת אוהב** בפרשת דברים. וכאן אחיה השילוני במקום משה בהשוואה של קנה עם ארז, כדלהלן.

¹⁹ פתאם ארז הוא דבר לא טוב ונחות לעומת הקנה! איפה: "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה" וכל המדרשים עליו (בראשית רבה מא א, למשל)? איפה בית מקדש שלמה שהיה ספון בארזים וכל המדרשים היפים עליו (ספרי דברים פסקא ו, למשל)? איפה נבואות ישעיהו (מא יט) ויחזקאל (סוף פרק יז) על הארז? הכל כשר על מנת להמעיט ולהפחית "מברכותיו של אותו רשע" - טוב לנו הקנה המתנווד של אחיה השילוני מהארז המיתמר של בלעם. ואולי זו חכמת חיים של עם שעיקר תפארתו היא הישרדותו = התבוננות בברכת בלעם שיסודה בפרספקטיבה היסטורית של שנים רבות לאחור המעשה. ראו שוב ברכותיו של רב יהודה בתחילת מדרש זה (ראו הערה 16): "וגם אני נתתי אתכם נבזים ושפלים - אמר רב יהודה: לברכה. דלא מוקמי מינן לא רישי נהרי ולא גזיריפטי (שאין ממנים יהודים לראשי נהרות ולשוטרים). ומה עוד יצא לנו מדרשה פולמוסית זו? שהקנה שבו כותבים ספר תורה, עדיף על הארז שספן את בית המקדש! עוד על הקנה והארז, ראו המעשה באיש המכוער ורבי שמעון בן אלעזר שבא ממגדל עדר, באבות דרבי נתן נוסח א פרק מא (מובא בדברינו **השם והשם את דרכו**), שמסתיים בקטע הבא: "אותו היום נכנס רבי שמעון לבית המדרש הגדול שלו ודרש: לעולם יהא אדם רך כקנה ולא יהא קשה כארז. מה קנה זה כל הרוחות באות ונושבות בו הולך ובא עמהם. דממו הרוחות חוזר הקנה עומד במקומו. ומה סופו של קנה זה? זכה ליטול הימנו קולמוס לכתוב ספר תורה. אבל ארז אינו עומד במקומו, אלא כיון שנשבה רוח דרומית עוקרתו והופכתו על פניו. ומה סופו של ארז? באים עליו סתתין ומסתתין אותו ומסככין ממנו בתים והשאר משליכין אותו לאור. מכאן אמרו: יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז".

²⁰ שלימוד התורה הוא רק בחבורות גדולות (ראו "היזהרו בחבורה" לעיל) ובתי מדרש מרכזיים. בא הפסוק ומלמד שחבורה כלשהיא, גם שניים-שלושה בעלי-בתים שיושבים ללמוד בצוותא שמינות, דף יומי, חוק לישראל. "ומנין אפילו אחד? שנאמר (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך" (מסכת אבות פרק ג משנה ו).

²¹ יזל מלשון זלזול - אלה שמנמיכים עצמם לצורך לימוד התורה. אבל גם לימוד התורה של גסי הרוח נחשה, שאם לא כן, אין כן קל וחומר. וכך גם במשפט הבא. קל וחומר מבעלי בתים לבניהם שמקדישים עצמם ללימוד תורה.

בתים שבישראל, שבשביל דרך ארץ שיש בהן, על אחת כמה וכמה הן ובניהן ובני בניהן, לכך נאמר: "וזרעו במים רבים".

שבת שלום מחלקי המים

מים אחרונים נוזלים: אם מותר לשלב גם חכמת העולם, השבוע התגלגל ברשת הסיפור הסיני הבא: לאישה סינית באה בימים, היו דליים גדולים תלויים בשני צידי האָסל שהיא נשאה על צווארה, בעת שהלכה יום יום לשאוב מים מהנחל. באחד הדליים היה סדק בעוד שהשני היה מושלם והגיע תמיד מלא ליעדו. בסוף הדרך הארוכה מהנחל לבית, הדלי הסדוק הגיע מלא בחציו. במשך שנתיים תמימות הביאה האישה מדי יום ביומו, דלי וחצי מים לביתה. הדלי המושלם היה גאה, כמובן, בהישגים שלו, אך הדלי הסדוק, המסכן, התבייש במומו והיה אומלל, כיוון שהצליח לבצע רק מחצית מייעודו. לאחר שנתיים של מה שנראה ככישלון מר, פנה הדלי הסדוק לאישה ליד המעיין ואמר לה: "אני מתבייש שהסדק שבי גורם למים לדלוף לאורך הדרך הביתה". האישה הזקנה חייכה ואמרה "האם שמת לב שיש פרחים לאורך השביל, בצד שלך, ואילו בצד השני- אין?".²²

אָסל

²² כל אחד יסיק מסיפור זה את מה שסיק. ואנו אומרים: "ליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא" (ביטוי משובש שהוא עצמו צריך הסבר ומקור) – הכל כבר נרמז בתורה: "יזל מים מדליו וזרעו במים רבים" – אל תקרי "זרעו", אלא "זרועיך" שצמחו מהמים שנזלו מהדלי הסדוק. וגם התורה איננה מתקיימת אלא בנמוכי הרוח, במי שאינם נוטלי עטרה בראשם, בקנה ולא בארז, בדליים הסדוקים. ראו דברינו [זבחי אלהים רוח נשברה](#) בפרשת צו. ואגב אורחא, לקראת סוף דברינו ובעטיו של "המדרש הסיני" נזקקנו לפירוש המילה "דליו" האם היא דלי, כפי שבארנו כאן ודליו הוא כמו דליו, או שהוא כמו "דליות", היינו ענפי העץ או הגפן, ע"פ יחזקאל יז פסוקים ו, ז: "ויהי לגפן ... לפנות דליותיו ושורשיו תחתיו ... והנה הגפן הזאת כפנה שורשיה עליו ודליותיו שלחה לו". וכן הוא בירמיהו: יא טז: "זית רענן ... ורעו דליותיו". ראו פירוש דעת מקרא על הפסוק בפרשה, במדבר כד ז. ובמדרש הסיני שניהם. הדלי משקה את הדליות.